

Sygn. akt II Ca 234/14

POSTANOWIENIE

Dnia 25 września 2014 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Jarosław Gołębiowski (spr.)
Sędziowie:	SSO Dariusz Mizera SSO Alina Gąsior
Protokolant:	Paulina Neyman

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 18 września 2014 roku

sprawy z wniosku P. P.

z udziałem (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji uczestnika

od postanowienia Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 13 lutego 2014 roku, sygn. akt I C 1344/11

postanawia:

- 1. zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie drugim sentencji w ten sposób, że zasądzoną od uczestnika (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. na rzecz wnioskodawcy P. P. kwotę 34.567,00 złotych obniżyć do kwoty 25.000,00 (dwadzieścia pięć tysięcy) złotych, a w pozostałej części apelację oddalić;**
- 2. ustalić, iż każdy z uczestników ponosi koszty postępowania odwoławczego związane ze swoim udziałem w sprawie.**

Sygn. akt II Ca 234/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 13 lutego 2014 r. Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. po rozpoznaniu sprawy z wniosku P. P. z udziałem (...) S.A. z siedzibą w L. o ustanowienie służebności przesyłu:

1. ustanowił na rzecz (...) S.A. z siedzibą w L. służebność przesyłu polegającą na prawie korzystania z części nieruchomości położonej w P. przy ul. (...), oznaczonej w ewidencji gruntów nr działek (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Tryb. jest urządzona księga wieczysta (...), opisaną kolorem różowym na mapie geodety G. K. przyjętej do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego w dniu 30 stycznia 2014 r. za numerem

(...)o powierzchni łącznej 0,0492 ha, która to mapa stanowi integralną część niniejszego orzeczenia w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji urządzeń przesyłowych lub ich instalacji w postaci słupa czynnej linii 15 kV, napowietrznej linii 15 kV oraz linii kablowej wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem przez pracowników (...) S.A.z siedzibą w L.oraz przez wszystkie podmioty i osoby, którymi Spółka ta posługuje się w związku z prowadzona działalnością;

2. zasądził od (...) S.A. z siedzibą w L. na rzecz P. P. kwotę 34 567,00 zł tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu opisanej w punkcie 1 postanowienia, płatną z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności;

3. nakazał ściągnąć od (...) S.A. z siedzibą w L. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. kwotę 845,23 zł tytułem części wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa - Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. na wynagrodzenie biegłych;

4. nakazał ściągnąć od P. P. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. kwotę 1 437,40 zł tytułem części wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa - Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. na wynagrodzenie biegłych;

5. zaliczył kwotę 200,00 zł zaliczki zaks. w rej. doch. budżet, pod pozycją 6382/13 na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. na część wynagrodzenia biegłego związanego z opinią biegłego na zaewidencjonowanie mapy podziału obciążająca wnioskodawcę;

6. ustalił, że strony ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i zarazem rozważania Sądu Rejonowego:

P. P.jest właścicielem nieruchomości położonej w P.przy ul. (...), oznaczonej w ewidencji gruntów numerami działek (...)o powierzchni 0,1268 ha i (...) o powierzchni 0,0023 ha, dla której jest prowadzona w tutejszym sądzie księga wieczysta nr (...). Nieruchomość położona jest przy ul. (...), po jej południowej stronie, natomiast po północnej stronie ulicy, za pierwszą linią zabudowy jednorodzinnej znajdują się nowopodzielone tereny, które stanowią nowe osiedle domów jednorodzinnych w budowie. Lokalizacja nieruchomości dość dobra, w otoczeniu zabudowa głównie jednorodzinna, w niewielkiej odległości punkty handlowe. Dostępność komunikacyjna do nieruchomości jest dobra, albowiem znajduje się tam dojazd asfaltową ulicą, oświetloną, bez chodników. Działka jest płaska o szerokości ok. 15m i długości ok. 82 m. Parametry działki nie są zbyt korzystne, ale wokół zabudowa zlokalizowana jest w ostrych granicach, co daje większe możliwości zabudowy. Działka o nr (...)jest zabudowana domem mieszkalnym od frontu, budynkiem gospodarczym przy wschodniej granicy, zagospodarowana i ogrodzona. Od frontu jest urządzony ogródek przydomowy, od drugiej strony znajduje się sad, natomiast działka nr (...)stanowi płaski teren, ogrodzony wraz z sąsiednią posesją po południowej stronie i zagospodarowany klatkami dla zwierząt.

Wnioskodawca zamieszkuje na działce nr (...), która jest zagospodarowana, są tam liczne drzewa.

Zgodnie z wypisem z rejestru gruntów działka nr (...)ma symbol użytku (...), natomiast działka nr (...)wg ewidencji gruntów jest własnością Skarbu Państwa i stanowi użytki (...). Działka nr (...)stanowi całość gospodarczą z działką nr (...)i jest łącznie z nią ogrodzona. Napowietrzna linia energetyczna przebiega przez działkę (...)o użytkach klasy (...). Kabel podziemny przebiega od słupa do południowej granicy działki i dalej działką nr (...)o użytkach (...). Miasto (...) nie posiada aktualnego planu zagospodarowania przestrzennego jednak nieruchomość położona jest zgodnie z obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w jednostce MN na terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Korzystanie z gruntu wnioskodawcy przez (...) S.A. sprowadza się do:

- przejścia ukosem od południowej granicy działki, wzdłuż zachodniej granicy działki napowietrzną linią energetyczną wysokiego napięcia 110 kV, o trzech gołych przewodach (linia ta jest w układzie trójkątnym, przechodzącym w układ płaski przy dojściu do słupa zlokalizowanego na działce wnioskodawcy),
- posadowieniu słupa rozkracznego, o dwóch żerdziach żelbetowych podtrzymującego linię energetyczną,
- przejścia podziemnym kablem od słupa energetycznego w kierunku południowym.

Biegła rzeczoznawca majątkowa wskazała, iż zajęcie nieruchomości pod infrastrukturę przesyłową odbywa się w dwóch kategoriach:

- całkowitego wyłączenia z użytkowania przez wnioskodawców, które polega na tym iż wyłączeniu podlegałyby te części nieruchomości, które byłyby fizycznie niedostępne z powodu lokalizacji urządzeń lub z powodu istnienia pól elektrycznych albo innych ograniczeń techniczno-prawnych zakazujących wstępu na te powierzchnie. Ten element w przedmiotowej sprawie występuje pod słupem energetycznym wraz z kołnierzem, który biorąc pod uwagę opinię biegłego geodety G. K. wynosi po lm od słupa, zatem powierzchnia całkowicie wyłączona z użytkowania wynosi $7\text{m} \times 2\text{m} = 14,0\text{ m}$.
- współużytkowania przez wnioskodawców i pozwane przedsiębiorstwo sieciowe.

Kategoria współużytkowania dotyczy zajmowania przestrzeni w obrębie nieruchomości przez strefę niezbędną do wykonywania służebności przesyłu, gdzie można wykonywać niektóre czynności właścicielskie, ale z ograniczeniami.

Biegła - rzeczoznawca majątkowa - wzięła pod uwagę kwestie dotyczące ceny minimalnej na którą wskazują położenie nieruchomości tj peryferia P. dojazd, a także cenę maksymalną na co wpływa zagospodarowanie osiedla w koło domkami jednorodzinnymi, atrakcyjność części miasta, wielkość, pełne uzbrojenie, otoczenie.

Biegły geodeta wyznaczył powierzchnię zajętą pod służebność przesyłu linii napowietrznej na 0,0492 m.

Reasumując wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu jako płatności jednorazowej biegła określiła, iż wynosić ono powinno $WY = 33.890,00\text{ zł}$. Jednakże co do zasady - wynagrodzenie za ustanowienie służebności powinno rekompensować wszystkie uszczerbki majątkowe jakie powoduje u właściciela obciążanego gruntu, to należy w każdym pojedynczym przypadku szczegółowo rozpatrzyć konieczność doliczenia niektórych kosztów związanych z posiadaniem nieruchomości czyli należności publicznoprawnych stosownie do skali korzystania lub współkorzystania:

- podatek od nieruchomości, zwłaszcza w dziale: grunty, podatek rolny lub leśny,
- opłata z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej.

Dlatego też wartość wynagrodzenia jest równa: $Ww = Wy + NPP$. Obliczona wartość wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, płatnego jednorazowo, wynosi: $Ww = 33.890,00 + 677,00\text{ zł} = 34.567,00\text{ zł}$.

Wynagrodzenie powinno bowiem zajmować wszelkie dane uszczerbku, w tym również zmniejszenie wartości nieruchomości. W sytuacji gdy ktoś współkorzysta z nieruchomości, to powinien podatek odpowiadający współkorzystaniu ponosić. Roczna opłata z tytułu podatku proporcjonalnie do współkorzystania zdyskontowana powinna obciążać korzystających z nieruchomości.

Sąd Rejonowy zważył, iż w niniejszej sprawie wnioskodawca domagał się ustanowienia służebności przesyłu na nieruchomości położonej przy ul. (...) w P. będącej jego współwłasnością za wynagrodzeniem. Okolicznością bezsporną jest fakt, iż przez przedmiotową nieruchomość przechodzi ukosem napowietrzna linia energetyczna wysokiego napięcia 110 kV, o trzech gołych przewodach, posadowiony jest słup rozkracznym, a przejściem podziemnym przeprowadzony jest kabel od słupa energetycznego w kierunku południowym. Strona pozwana nie kwestionowała

ustanowienia służebności. Kwestia sporna natomiast dotyczyła obliczenia i wielkości wskazanej powierzchni zajęcia przez uczestnika przedmiotowej działki i wysokości wynagrodzenia.

Zgodnie z art. 305 § 1 k.c. nieruchomości można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu).

W myśl art. 305 § 2 kc jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1, właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu.

Służebność przesyłu obejmuje swym zakresem nie tylko pas gruntu zajęty bezpośrednio przez czy pod urządzenia przesyłowe, ale też niezbędny pas komunikacyjny, umożliwiający dojście do tych urządzeń. Tylko bowiem tak określony zakres służebności daje możliwość prawidłowego korzystania z urządzeń przesyłowych, co jest treścią służebności przesyłu. Treścią służebności przesyłu jest korzystanie przez przedsiębiorcę w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego funkcjonowania urządzeń przesyłowych. Będzie to możliwość wejścia przez przedsiębiorcę, któremu przysługuje służebność na cudzy grunt obciążony służebnością oraz jego zajęcia w trakcie budowy w zakresie niezbędnym do realizacji inwestycji, w celu posadowienia tam urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 kc i podejmowania czynności niezbędnych do utrzymania, konserwacji, remontu, modernizacji, dozoru czy usunięcia awarii urządzeń przesyłowych. W konsekwencji służebność przesyłu będzie, co do zasady, służebnością czynną. Na treść służebności przesyłu składa się również obowiązek właściciela nieruchomości obciążonej znoszenia istnienia cudzych urządzeń na gruncie, w tym znoszenia podejmowanych przez przedsiębiorcę czynności w celu ich posadowienia, a następnie ich utrzymania, konserwacji, remontu, dozoru itd. Jeżeli do ustanowienia służebności przesyłu dochodzi w trybie sądowym, jest ona ustanawiana za wynagrodzeniem.

Wynagrodzenie to co do zasady powinno mieć charakter świadczenia jednorazowego, choć dopuszcza się również postać świadczeń okresowych (por. G. Jędrejek, Roszczenia..., s. 28; G. Bieniek, Urządzenia przesyłowe..., s. 58; zob. też G. Bieniek, S. Rudnicki, Nieruchomości. Problematyka prawna, Warszawa 2007, s. 69).

Jak wskazał ustanowiony w sprawie biegły rzeczoznawca majątkowy wartość wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, płatnego jednorazowo, wynosi: 34.567,00 zł. Wynagrodzenie powinno bowiem zawierać wszelkie dane uszczerbku, w tym również zmniejszenie wartości nieruchomości, dlatego też pod uwagę należało wziąć podatek opłacany za nieruchomość. Biegła wzięła pod uwagę zarówno charakterystykę cen minimalnych i maksymalnych przedmiotowej nieruchomości, korzystając z metody korygowanie cen średnich. Nadto Sąd wziął pod uwagę opinię biegłego geodety, który określił, iż powierzchni zajęta pod służebność przesyłu linii napowietrznej wynosi 0,0492 m. Biegły w mapie geodezyjnej oznaczył zakres służebności, tj. zakres w jakim uczestnik będzie miał prawo korzystać z nieruchomości P. P. w celu dokonywania napraw, modernizacji, konserwacji. Sąd nie znalazł podstaw do zakwestionowania poczynionych przez biegłych obliczeń odpowiadających kryteriom dla tego typu żądań, dlatego też postanowił ustanowić na rzecz (...) S.A. z siedzibą w L. służebność przesyłu polegającą na prawie korzystania z części nieruchomości położonej w P. przy ul. (...), oznaczonej w ewidencji gruntów nr działek (...), o powierzchni łącznej 0,0492 ha. Żądanie pełnomocnika uczestnika o powołanie kolejnego biegłego ustalającego wynagrodzenie za ustanowienie służebności z uzasadnieniem sprowadzającym się do wskazania na dysproporcje w przyjętych wielkościach w opiniach innych biegłych, zdaniem Sądu nie znajduje uzasadnienia i ma charakter polemiczny, toteż nie zostało uwzględnione w toku postępowania. W związku z ustanowieniem służebności Sąd zasądził od (...) S.A. z siedzibą w L. na rzecz P. P. kwotę 34.567,00 zł tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, płatną z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności.

Sąd na podstawie art. 520 § 1 kpc ustalił, iż strony postępowania ponoszą koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Na podstawie art. 113 ust 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) Sąd nakazał ściągnąć od (...) S.A. z siedzibą w L. kwotę 845,23 złotych oraz od wnioskodawcy kwotę 1.437,40 złotych tytułem części wydatków poniesionych tymczasowo na wynagrodzenie biegłych przez Skarb Państwa - Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb., z uwagi na przyjętą zasadę w zakresie rozliczenia kosztów postępowania.

Apelację od powyższego postanowienia wniósł pełnomocnik uczestnika zaskarżając go w części dotyczącej ustalonego wynagrodzenia za ustanowienie na jego rzecz służebności przesyłu i postanowieniu temu zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 kpc poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów oraz wydanie orzeczenia bez wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz podnoszonych przez stronę zarzutów i twierdzeń poprzez ich nieuwzględnienie.

Biorąc pod uwagę powyższe apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Piotrkowie Trybunalskim do ponownego rozpoznania pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Wnioskodawca P. P. uznał apelację w zakresie kwoty ponad 30.000 złotych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja co do zasady jest słuszna, jednak zaskarżony wyrok podlega zmianie z innych powodów niż te, które stały u podstaw zarzutów apelacyjnych.

Na wstępie należy zaznaczyć, że uczestnicy postępowania nie zgłaszali zastrzeżeń co do zasadności ustanowienia służebności przesyłu, sporna była wyłącznie kwota wynagrodzenia, która stała się przyczyną złożenia apelacji i wszczęcia postępowania odwoławczego.

W pierwszej kolejności odnieść należy się do uwag skarżącego dotyczących naruszenia przez Sąd I instancji prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 kpc. Argumenty podniesione przez apelującego dotyczą oparcia się przez Sąd Rejonowy w całości na opinii biegłego rzeczoznawcy majątkowego i wydaniu na tej podstawie postanowienia. Zdaniem skarżącego opinia wydana w sprawie była nieprawidłowa i zaistniała konieczność powołania innego specjalisty z zakresu rzeczoznawstwa majątkowego, celem ponownego rozpatrzenia sprawy i wyjaśnienia wszystkich spornych okoliczności.

Po przeanalizowaniu całości materiału dowodowego a w szczególności pisemnej i ustnej uzupełniającej opinii biegłego powołanego w sprawie, stwierdzić należy, że powyższy zarzut jest niezasadny.

W ocenie Sądu opinia biegłego (podtrzymana ustnie również na rozprawie przed Sądem Odwoławczym) jest pełna, stanowcza, nie zawiera wewnętrznych sprzeczności i nie budzi wątpliwości w zakresie wniosków. Biegły ten określił wysokość wynagrodzenia za korzystanie z powierzchni gruntów w oparciu o obowiązujące rzeczoznawców majątkowych standardy zawodowe, wykorzystując dane z rzeczywistości przeprowadzonych transakcji na lokalnym rynku. Opinia nie została skutecznie podważona przez uczestnika postępowania a jego wniosek o powołanie kolejnego biegłego nie znajduje uzasadnienia. Zaznaczyć należy, iż złożona przez uczestnika do akt opinia innego biegłego wydana w podobnej sprawie toczącej się przed Sądem Rejonowym w Bełchatowie nie usprawiedliwia żądania skarżącego co do konieczności uzupełnienia postępowania dowodowego o opinię kolejnego biegłego. Oczywistym jest, iż wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu trzeba ustalać indywidualnie na tle okoliczności konkretnej sprawy, bazując na obiektywnych kryteriach stosowanych przez rzeczoznawców majątkowych dla potrzeb wydania opinii w kwestii wysokości zasadnego wynagrodzenia. Fakt, iż w podobnej sprawie wnioski co do wysokości należnej wnioskodawcy kwoty były inne, nie może w żaden sposób rzutować na wartość merytoryczną opinii w niniejszej sprawie, gdyż, jak to było wskazane już wcześniej, każda sprawa jest inna, ma swój odmienny charakter. W niniejszej

sprawie Sąd przeanalizował wyczerpująco materiał dowodowy zebrany przed Sądem Rejonowym, przeprowadził dowód z ustnej opinii uzupełniającej biegłego i na tej podstawie wywodzi jednoznacznie i dobitnie, iż w sprawie nie doszło do naruszenia art. 233 § 1 kpc, ponieważ Sąd I instancji dokonał poprawnej i kompleksowej oceny wszystkich dowodów, zgodnej z zasadami logiki, prawidłowego rozumowania i doświadczenia życiowego. Zarzut skarżącego w tej kwestii jest zatem chybiony.

Na marginesie trzeba powiedzieć, że pisemna opinia biegłego złożona w sprawie została zakwestionowana przez uczestnika postępowania w piśmie z dnia 3 lipca 2013 roku, co zrodziło konieczność jej uzupełnienia i wyjaśnienia spornych kwestii. W tym celu biegła A. K., na rozprawie w dniu 15 listopada 2013 roku przed Sądem Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim, złożyła ustną opinię uzupełniającą, odpowiadając wyczerpująco na pytania Sądu i uczestników postępowania. Po złożeniu tej opinii Sąd Rejonowy określił stronom termin 7 dni na ustosunkowanie się do opinii uzupełniającej i złożenie ewentualnych zarzutów.

W piśmie procesowym z dnia 22 listopada 2013 roku uczestnik (...) wniósł o ponowne dopuszczenie dowodu z opinii uzupełniającej zastrzegając sobie prawo do złożenia wniosku o powołanie kolejnego biegłego w przyszłości. Uczestnik nie wskazał żadnych konkretnych zastrzeżeń i argumentów na poparcie swojego wniosku.

Na rozprawie w dniu 31 stycznia 2014 roku uczestnik postępowania wniósł o powołanie innego biegłego, wskazując, że wynagrodzenie wskazane przez biegłą A. K. jest zawyżone. Sąd Rejonowy postanowił wniosek ten oddalić.

Postępowanie Sądu I instancji w tym zakresie jest prawidłowe. Nie można przyjąć, iż sąd zobowiązany jest dopuścić dowód z kolejnych biegłych w każdym przypadku, gdy złożona opinia jest niekorzystna dla strony (zob. wyrok SN z dnia 15 lutego 1974 r., II CR 817/73, LEX nr 7404; wyrok SN z dnia 18 lutego 1974 r., II CR 5/74, LEX nr 7407; wyrok SN z dnia 15 listopada 2001 r., II UKN 604/00, PPIPS 2003, nr 9, poz. 67). Potrzeba powołania innego biegłego powinna zatem wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczasowej złożonej opinii (por. wyrok SN z dnia 5 listopada 1974 r., I CR 562/74, LEX nr 7607; uzasadnienie wyroku SN z dnia 4 sierpnia 1999 r., I PKN 20/99, OSNAPiUS 2000, nr 22, poz. 807; uzasadnienie wyroku SN z dnia 10 stycznia 2001 r., II CKN 639/99, LEX nr 53135). Przy czym potrzebą taką nie może być przeświadczenie strony, że dalsze opinie pozwolą na udowodnienie korzystnej dla strony tezy (por. wyrok SN z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNAPiUS 2003, nr 7, poz. 182). Uczestnik postępowania składając wniosek o powołanie kolejnego biegłego powinien zatem jasno i precyzyjnie określić zastrzeżenia jakie zarzuca opinii dotychczasowego biegłego, wskazać uchybienia jakich biegły się dopuścił. W niniejszej sprawie uczestnik swój wniosek sformułował w sposób ogólny, jego argumenty mają charakter wyłącznie polemiczny i nie podważają w merytoryczny sposób opinii biegłego.

Wskazać również trzeba, iż strona niezadowolona z postanowienia Sądu oddalającego wniosek dowodowy dotyczący powołania kolejnego biegłego powinna zgłosić swoje uwagi w trybie art. 162 kpc, który stanowi, że strony mogą w toku posiedzenia, a jeżeli nie były obecne, na najbliższym posiedzeniu zwrócić uwagę sądu na uchybienia przepisom postępowania, wnosząc o wpisanie zastrzeżenia do protokołu. Stronie, która zastrzeżenia nie zgłosiła, nie przysługuje prawo powoływania się na takie uchybienia w dalszym toku postępowania, chyba że chodzi o przepisy postępowania, których naruszenie sąd powinien wziąć pod rozwagę z urzędu, albo że strona uprawdopodobni, iż nie zgłosiła zastrzeżeń bez swojej winy. Jak wynika z Postanowienia Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 kwietnia 2014 roku VI ACa 130/13 celem regulacji z art. 162 k.p.c. jest pobudzenie inicjatywy stron w doprowadzeniu do szybkiego usunięcia dostrzeżonych przez nie naruszeń przepisów postępowania i umożliwienie sądowi niezwłocznego naprawienia błędu. Cel art. 162 k.p.c. byłby zatem trudny do osiągnięcia przy założeniu, że strona, która we właściwym czasie nie zgłosiła odpowiedniego zastrzeżenia, może powoływać się na rzekome uchybienia procesowe sądu pierwszej instancji dopiero po raz pierwszy w środzku zaskarżenia. Strona nie może zatem skutecznie zarzucać w apelacji uchybienia przez sąd pierwszej instancji przepisom postępowania, dotyczącego oddalenia wniosków dowodowych, jeżeli nie zwróciła uwagi sądu na to uchybienie. Innymi słowy strona nie może skutecznie zarzucać w apelacji uchybienia przez sąd przepisom postępowania, dotyczącego wydania postanowienia oddalającego wnioski o przeprowadzenie dowodów, jeżeli w trybie art. 162 k.p.c. nie zwróciła uwagi sądu na to uchybienie (por. również Wyrok SN z 29 sierpnia 2013 roku I CSK 713/12, Wyrok SN z 6 grudnia 2012 roku III CSK 62/12). W przedmiotowej

sprawie uczestnik postępowania nie uczynił zadość obowiązkowi z art. 162 kpc, zatem ponosi wszelkie negatywne konsekwencje wynikające ze swojego działania.

W przedmiotowej sprawie zaistniały natomiast okoliczności, których Sąd meriti nie wziął pod uwagę, a które mają wpływ na treść rozstrzygnięcia Sądu odwoławczego. Nie ulega bowiem wątpliwości, iż celem postępowania sądowego jest wydanie rozstrzygnięcia odzwierciedlającego istniejący w momencie wyrokowania stan faktyczny i prawny. Zadaniem Sądu jest wzięcie pod uwagę wszelkich okoliczności sprawy i rozpatrzenie ich pod kątem obowiązujących norm prawnych, obyczajowych i społecznych, tak aby wydane orzeczenie było sprawiedliwe i odpowiadało nie tylko wymogom ustawowym, lecz również względom słuszności i zasad współżycia społecznego.

W niniejszej sprawie podstawą żądania wnioskodawcy był art. 305² § 2 kpc, który stanowi, że jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1, właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu.

Służebność przesyłu została wprowadzona do porządku prawnego ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2008 r. Nr 116 poz. 731). Jest to ograniczone prawo rzeczowe o charakterze odpłatnym, gdyż ustanowienie służebności przesyłowej na podstawie orzeczenia sądowego ma nastąpić za „odpowiednim” wynagrodzeniem. Nie zostały określone wskazówki, w jaki sposób powinna być ustalona wysokość tego wynagrodzenia. W literaturze i orzecznictwie wyrażono zapatrywanie, że można sięgać, na zasadzie analogii, do wyznaczników wypracowanych w odniesieniu do wynagrodzeń właścicieli nieruchomości obciążonych służebnościami dróg koniecznych. Powinno to być wynagrodzenie jednorazowe - za ustanowienie służebności - co nie wyłącza możliwości określenia sposobu jego zapłaty w postaci świadczeń płatnych okresowo (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 1969 r. III CRN 379/68 OSNCP 1969, nr 12, poz. 223; z dnia 5 kwietnia 2012 r. II CSK 401/2011 niepubl.; z dnia 18 kwietnia 2012 r. V CSK 190/2011 niepubl.; z dnia 20 września 2012 r. IV CSK 56/2012 niepubl.; z dnia 8 lutego 2013 r. IV CSK 317/2012 niepubl.), ale nie powinno dotyczyć służebności przesyłu, z uwagi na charakter działalności przedsiębiorcy. Przy ustalaniu wysokości tego wynagrodzenia należy brać pod uwagę wszystkie okoliczności danej sprawy, interes stron, społeczno-gospodarczy charakter służebności i rekompensaty należnej właścicielowi nieruchomości obciążonej. Określenie w ustawie tego świadczenia jako wynagrodzenia wskazuje, że powinno odpowiadać wartości świadczenia spełnionego przez właściciela nieruchomości obciążonej na rzecz podmiotu uprawnionego w ramach służebności lub osiągniętej przez niego korzyści. Za odpowiednie wynagrodzenie może być uznane takie, które będzie stanowić ekwiwalent wszystkich korzyści, jakich właściciel nieruchomości zostanie pozbawiony w związku z jej obciążeniem. Indywidualizowany w konkretnej sprawie sposób obliczenia wynagrodzenia powinien uwzględniać po stronie właściciela: charakter nieruchomości - położenie, rodzaj, rozmiar, kształt - jej społeczno-gospodarcze przeznaczenie ujęte w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, albo w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a w ich braku właściwości terenu i sposób korzystania z nieruchomości sąsiednich, utratę pożytków, zakres ograniczenia w prawie rozporządzania, swobodnego decydowania o przeznaczeniu nieruchomości, zagospodarowania jej, zakres i sposób ingerencji przedsiębiorcy oraz pozbawienia władztwa nad nią, sposób przebiegu urządzeń, trwałość i nieodwracalność obciążenia w dłuższej perspektywie oraz uciążliwość ustanowionego prawa. Po stronie przedsiębiorcy rozważaniu podlegać powinno, że za pośrednictwem urządzeń realizuje on cele społeczne w odniesieniu do dostarczania energii elektrycznej, wody czy paliw, także właścicielowi nieruchomości obciążonej, doprowadzenie tych nośników tysiącom osób musi odbywać się za pomocą sieci (instalacji i urządzeń), które posadzić trzeba na wielu gruntach stanowiących własność osób trzecich, względy społeczne nakazują ograniczenie ich prawa własności, korzystanie z tych nieruchomości w zakresie ustanowionej służebności wpływa na wartość przedsiębiorstwa i możliwość prowadzenia działalności gospodarczej, jak też, że korzystanie z energii elektrycznej i paliw wpływa na rozwój społeczno-gospodarczy oraz lepsze wykorzystanie nieruchomości. Z uwagi na faktyczną niemożność wyliczenia wynagrodzenia w oparciu o korzyści uzyskiwane przez przedsiębiorcę, na którego działalność wpływa również korzystanie z cudzej nieruchomości, trzeba określić je z perspektywy interesów ekonomicznych właściciela nieruchomości. Przytoczone przykładowo czynniki, podlegające ocenie we wzajemnym powiązaniu, znalazły wyraz w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego, które

oddają istotę tej problematyki (por. uchwałę z dnia 17 czerwca 2005 r. III CZP 29/2005 OSNC 2006, nr 4, poz. 64; postanowienia: z dnia 3 lutego 2010 r. II CSK 444/2009 niepubl.; z dnia 25 kwietnia 2012 r. II CSK 410/2011 niepubl.; z dnia 18 kwietnia 2012 r. V CSK 190/2011 niepubl.; z dnia 20 września 2012 r. IV CSK 56/2012 niepubl.; z dnia 8 lutego 2013 r. IV CSK 317/2012 niepubl.). Wnioski wysnute z rozważenia wszystkich istotnych w konkretnej sprawie wyznaczników stanowią również podstawę do miarodajnego określenia postaci ekwiwalentu - obniżenia użyteczności nieruchomości albo jej wartości, przy czym nie może on przewyższać wartości nieruchomości. Odniesienie do nich objęte jest również wypowiedziami Sądu Najwyższego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2012 r. II CSK 401/2011; z dnia 18 kwietnia 2012 r. V CSK 190/2011; z dnia 8 lutego 2013 r. IV CSK 317/2012).

Wyrok Sądu Najwyższego - Izby Cywilnej z dnia 27 lutego 2013 r. IV CSK 440/2012 precyzuje termin „wynagrodzenie” użyty przez ustawodawcę w rozdziale dotyczącym służebności przesyłu, wskazując, że zakres tego pojęcia jest szerszy od pojęcia odszkodowania i może obejmować również wyrównanie szkody, jeśli została poniesiona i wykazana (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2000 r. V CKN 43/2000 OSNC 2000, nr 11 poz. 206; z dnia 5 kwietnia 2012 r. II CSK 401/2011; z dnia 18 kwietnia 2012 r. V CSK 190/2011). Istota wynagrodzenia polega na tym, że powinno ono odpowiadać wartości świadczenia spełnionego na rzecz strony zobowiązanej do jego zapłaty lub uzyskanej przez nią korzyści, a w odniesieniu do służebności powinno być ogólnie ekwiwalentem za znoszenie cudzego korzystania z nieruchomości. Brak w art. 305² § 2 k.c. kryteriów określenia rozmiaru wynagrodzenia oznacza, że ustawodawca pozostawił sądowi swobodę polegającą na indywidualizacji ocen w tym zakresie, formułowanych na podstawie określonego stanu faktycznego, które mogą także wynikać z ogólnych reguł porządku prawnego. Może mieć również zastosowanie, do ustalania jego wysokości, art. 322 k.p.c. Przepis ten ma charakter wyjątku i nie powinien być obejmowany wykładnią rozszerzającą, ale wskazać trzeba, że natura tego wynagrodzenia jest przybliżona do roszczenia o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia, podobnie i roszczenia przewidziane w art. 224 i 225 k.c., czy też związane z korzystaniem z praw autorskich (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2012 r. I CSK 669/2011 niepubl.; z dnia 21 lutego 2007 r. I CSK 446/2006 niepubl.; z dnia 6 października 2006 r. V CSK 192/2006 niepubl.). Dopuszczalność stosowania tego uregulowania nie zwalnia z obowiązku zebrania i wykorzystania całości materiału dowodowego, wyczerpania wszystkich dostępnych dowodów oraz wskazania faktów, z których wynika, iż udowodnienie wysokości żądania było niemożliwe lub nader utrudnione (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2007 r. V CSK 220/2007 niepubl.; z dnia 11 grudnia 2007 r. I PK 157/2007 OSNP 2009, nr 3-4, poz. 33).

Podsumowując powyższe rozważania i przenosząc je na kanwę niniejszej sprawy trzeba jednoznacznie stwierdzić, że skoro brak jest precyzyjnych ustawowych kryteriów do wyznaczania właściwego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu Sąd rozpoznający sprawę, jest nie tyle uprawniony, co wręcz zobowiązany do ustalania tej wysokości również przy zastosowaniu zasad słuszności.

W rozpatrywanej sprawie należy wziąć pod uwagę fakt, że wnioskodawca nabył nieruchomość na której znajdują się urządzenia przesyłowe w drodze sukcesji uniwersalnej, na mocy dziedziczenia. Oznacza to, że jako następca prawny- spadkobierca poprzedniego właściciela nieruchomości, wszedł w jej posiadanie nieodpłatnie. Nie może być zatem wątpliwości, co do tego, iż wnioskodawca uzyskał bezpłatnie korzyść majątkową w postaci prawa własności nieruchomości. Doniosłe znaczenie ma również okoliczność, że już w momencie nabycia na nieruchomości tej znajdowała się linia przesyłowa, a zatem wnioskodawca objął we władanie nieruchomość obciążoną.

Zdaniem Sądu taki stan rzeczy powinien znaleźć odzwierciedlenie w rozstrzygnięciu, należy bowiem odróżnić sytuację gdy mamy do czynienia z wnioskiem o przyznanie wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, którego podstawą jest zmiana stosunków faktycznych istniejących na nieruchomości skutkująca obniżeniem jej wartości (np. w przypadku budowy nowych urządzeń przesyłowych na gruntach wcześniej niezabudowanych) od sytuacji gdy zasądzenia wynagrodzenia żąda nowy właściciel nieruchomości, która już wcześniej była obciążona. Zaznaczyć należy, że nabywając na własność przedmiotowe grunty wnioskodawca był świadomy, że znajdują się na nich linie przesyłowe. Sąd I instancji powinien mieć to na uwadze i odpowiednio skorygować kwotę wynikającą z opinii biegłego. Oczywisty jest bowiem fakt, iż podniesione okoliczności nie wchodziły w zakres kompetencji biegłego i nie mogły być przez niego rozpoznawane przy formułowaniu wniosków opinii. Brak takiego działania ze strony Sądu meriti

jest uchybieniem, które Sąd Odwoławczy, dzięki przewidzianym przez ustawodawcę uprawnieniom reformatoryjnym, władny jest naprawić z urzędu. Nie ma przy tym potrzeby powoływania dowodu z opinii kolejnego biegłego, gdyż do oceny wskazanych wyżej zagadnień nie są wymagane wiadomości specjalne i to w gestii Sądu leży ich właściwa interpretacja.

Kwota 34.567,00 zł tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu jest w opinii Sądu zbyt wysoka. Wskazane w poprzednich akapitach okoliczności, ocenione przez pryzmat zasady słuszności i sprawiedliwości społecznej, stanowią dobitnie, iż przyznana wnioskodawcy suma przekracza należny mu ekwiwalent. Za zasadnością takiego stwierdzenia przemawia fakt, iż nabył on przedmiotową nieruchomość bezpłatnie, w momencie gdy była ona już zabudowana urządzeniami przesyłowymi, czego miał pełną świadomość.

Dokładna analiza zebranego w sprawie materiału dowodowego i kompleksowa ocena ustalonego stanu faktycznego i wszystkich jego okoliczności prowadzi do konieczności obniżenia wynagrodzenia przyznanego przez Sąd Rejonowy. Sąd Odwoławczy rozważył słuszny interes stron, z uwzględnieniem korzyści i ograniczeń jakie wynikają z ustanowienia służebności przesyłu i zdecydował, że kwota 25.000 złotych stanowić będzie odpowiednie wynagrodzenie. Świadczenie w tej wysokości z całą pewnością zrekompensuje wnioskodawcy wszelkie niedogodności z tytułu obciążenia jego nieruchomości i w pełny sposób odda istniejące realia rynkowe, nie prowadząc do zaburzenia ekonomicznej równowagi i pokrzywdzenia któregokolwiek z uczestników postępowania.

W pozostałym zakresie apelacja podlega oddaleniu jako niezasadna.

O kosztach sądowych Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 kpc i mając na uwadze wynik postępowania apelacyjnego ustalił, iż uczestnicy postępowania ponoszą koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.